

**Гродзенская гарадская цэнтральная
бібліятэка імя А.Я. Макаёнка
Інфармацыйна-бібліяграфічны сектар**

**Асобы і падзеі
г. Гродна**

Зорны шлях

Чэслава Немена

**Бібліяграфічны спіс літаратуры
да 75-годдзя з дня нараджэння**

ГРОДНА – 2014

Зорны шлях Чэслава Немена [Тэкст]: бібліяграфічны спіс літаратуры да 75-годдзя з дня нараджэння нараджэння /склад. Д.У. Крачко. – Гродна, 2014. – 12 с.

ПРАДМОВА

Чэслаў Немен (**Чэслаў Юліюш Выдрыцкі**) нарадзіўся 16 лютага 1939 у вёсцы Старыя Васілішкі (цяпер Шчучынскага раёна). Навучаўся ў музыкальнай педагагічнай вучэльні ў Гродна, па класу домры. У 1958 сям'я Выдрыцкіх пераехала ў Гданьск, дзе Чэслаў паступіў у вышэйшую музычную школу. У пачатку 1960-х ён ужо пачаў выступаць на польскай эстрадзе, а ў 1962 стаў удзельнікам ансамбля «Niebiesko-Czarni», дзе быў не толькі вакалістам, але і складаў песні. Група карысталася поспехам як у Польшчы, так і за яе межамі, і нават выступала ў парыжскай «Алімпіі». Менавіта ў гэты перыяд Выдрыцкі ўзяў сабе псеўданім Немен (у гонар ракі Нёман, на якой ён вырас).

Першае прызнанне прыйшло да артыста ў 1964, калі Марлен Дзітрых запісала нямецкую версію яго песні «*Czy mnie jeszcze pamiętasz?*». У 1966 Чэслаў пачаў складаць кампазіцыі ў духу соўл, а для радыёпраграм запісаў некалькі рускіх народных песень.

Калі Немен другі раз патрапіў у Парыж, яму давялося выступаць разам з такімі знакамітацямі як «Spencer Davis Group», «Kinks» і «Pretty Things». З-за мяжы Чэслаў вярнуўся з ідэямі хіпі. Ён адгадаваў доўгія валасы, цалкам змяніў імідж, а яго новыя музычныя прыхільнасці знаходзіліся пад моцным уплывам *чорнага соўла*.

У пачатку 1967 Немен сышоў з «Niebiesko-Czarni» і распачаў уласную кар'еру, сабраўшы гурт «Akwarele». Улетку таго ж года Чэслаў выступіў на фестывалі ў Сопаце, дзе зрабіў сенсацыю песняй «*Dziwny jest ten świat*» (Дзіўны гэты свет). Песня прынесла спеваку першую прэмію. З «Акварэлямі» Немен запісаў тры альбомы (з іх найбольш удалыя першыя два), правёў некалькі тураў і прыняў удзел у шэрагу фестываляў.

У 1969 Чэслаў у цалкам новым асяроддзі стварыў альбом «Niemen Enigmatic», дзе выкарыстаў вершы вядомага польскага паэта Цыпрыяна Норвіда.

У пачатку 1970-х у творчасці музыкі ў адрозненне ад ранніх соўл-арыентаваных прац пачалі пераважаць прагрэсіўныя павевы. Змена стылю запатрабавала і змены суправаджальнага складу, і цяпер каманда артыста, якая складалася з будучых членаў «SBB», звалася проста «Niemen». Новы калектыў шмат гастралюваў у сябе на радзіме, выязджаў у Германію, Чэхаславакію, Фінляндыю і Венгрыю, а таксама стаў удзельнікам дырымоніі адкрыцця Алімпійскіх гульняў у Мюнхене.

У гэты перыяд Чэслаў запісаў для фірмы «CBS» некалькі англамоўных пласцінак. У 1974 Немен сабраў чарговы праект, «Aerolit», з якім выпусціў джаз-рокавы альбом. Новая каманда распалася вельмі хутка, і наступную пласцінку музыка запісваў практычна ў адзіночку. Калі гучанне «Katharsis» было чыста электронным, то праца 1978 «Idee Fixe» з'яўлялася рознапланавай. Тут можна было пачуць і фальклорныя стылізацыі, і электронны авангард, і фанк, і шматузроўневыя імправізацыі. Да канца 1970-х гастрольная дзейнасць артыста моцна скарацілася. Кругэлка «Postscriptum», выпушчаная супраць волі музыкі, як бы падводзіла рысу вялікага этапу яго творчага шляху.

У 1980-х Немен эксперыментаваў з электроннымі гукамі, а потым захапіўся камп'ютарнай графікай. У 1989 ён выпусціў альбом «Terra Deflorata».

17 студзеня 2004 Чэслаў Неман памёр ад рака. Пахаваны на Паванзкоўскіх могілках у Варшаве. У апошнюю дарогу артыста праводзілі найбліжэйшыя родныя, сябры, прадстаўнікі ўладаў і фаны. Урну з рэшткамі Немена пахавалі ў катакомбах.

Калі пачыналася пахаванне, з ініцыятывы Радыёстройкі на ўсіх радыёстанцыях Польшчы загучала найбольш вядомая песня з рэпертуару Чэслава Немена «Дзіўны гэты свет».

Жыццёвы і творчы шлях

1. Белохвостик, Н. Песни Чеслава Немена пела Марлен Дитрих и жители белорусской деревни / Н. Белохвостик // Комсомольская правда в Белоруссии. - 2009. - 3-9 дек. - С. 13.

2. Белохвостик, Н. Чеслав Немен мог пригласить всю деревню на концерт: [о рок-музыканте Чеславе Немене] / Н. Белохвостик // Комсомольская правда в Белоруссии. - 2009. - 28 нояб. - С. 13.

3. Белохвостик, Н. Чтобы побыть в родной деревне под Гродно два часа, Чеслав Немен ехал из Москвы на такси: [к 75-летию Чеслава Немена] / Н. Белохвостик // Комсомольская правда в Белоруссии. - 2014. - 20 февр. (№ 33). - С. 14.

4. Бібікава, А. Свет далёкай і блізкай зоркі / А. Бібікава // Народная газета. - 2009. - 18 лют. (№ 30). - С. 15.

5. Бібікава, А. Тут натхнення вытокі / А. Бібікава // Гродзенская праўда. - 2010. - 1 снеж. - С. 33.

6. Бибикова, А. Звезда. Близкая и далекая / А. Бибикова // Гродзенская праўда. - 2009. - 21 лют. - С. 4-5.

7. Бибикова, А. Лучший польский музыкант 20 столетия родился и вырос в старых Василишках / А. Бибикова // Милицейский вестник. - 2006. - 20 апр. (№ 16). - С. 18-19.

8. Бибикова, А. "Странный мир" Чеслава Немена / А. Бибикова // Гродзенская праўда. - 2009. - 28 кастр. - С. 29. - (прил. "Молодёжный курьер").

9. Вожык, З. Немен з-над Нёмана / З. Вожык // Краязнаўчая газета. - 2011. - № 8. - С. 6.

10. Жалкоўскі, А. Зорны шлях Чэслава Немена / А. Жалкоўскі // Літаратура і мастацтва. - 2005. - 18 сак. - С. 14.

11. Z nadzieja na inwestycje: [pra problemy wakol siedzibe artysta Czeslawa Nemena] // GLOS ZNAD NIEMNA (Гродно). - 2009. - 13 listop. - S. 22.

12. Іваноўскі, П. Чэслаў Немен - зорка замежнай эстрады: [пра польскага спевака ураджэнца в. Старыя Васілішкі Шчуч. р-на Ч. Выдрыцкага (Немена)] / П. Іваноўскі // Дзянніца. - 1998. - 26 жн. - С. 4.

13. Ивин, Е. Чеслав Немен - польская легенда / Е. Ивин // Вечерний Гродно. - 2009. - 18 лют. - С. 32.

14. Капліч, А. Немен эксперыментальны: [да 70-годдзя спевака і кампазітара] / А. Капліч // Культура. - 2009. - 14 сак. (№ 11). - С. 9.

15. Маевский, С. Трубадур из Старых Василишек: [о Чеславе Немене (1939 - 2004), польском певце и музыканте] // Вечерний Гродно. - 2004. - 14 июля. - С. 4.

16. Мельников, Е. Этот удивительный Немен: [про польского певца Чеслава Немена (род. в 1939 г., д. Старые Василишки Шчуч. р-н)] / Е. Мельников // Аркуш. - 1999. - 1-7 апр. - С. 3.

17. Пласцінка для Немена // Культура. - 2013. - 1 чэрв. (№ 22). - С. 14.

18. Подберезский, Д. Чеслав Немен / Дм. Подберезский // Jazz-квадрат. - 2004. - № 1. - С. 6-9.

19. Попко, И. Он был нарасхват: [о Чеславе Немене] / И. Попко // Беларусь сегодня. - 2013. - 14 дек. (№ 236). - С. 12.

20. Попко, И. Ты меня ещё помнишь...: [о Чеславе Немене] / И. Попко // Беларусь сегодня. - 2008. - 18 апр. (№ 74). - С. 9.

21. Трафілаў, С. "Песняры" і Чэслаў Немен: [пра Чэслава Немена] / Сяргей Трафілаў // Культура. - 2014. - 15 лют. (№ 7). - С. 15.

22. Трафілаў, С. "Песняры" і Чэслаў Немен: [пра Чэслава Немена] / Сяргей Трафілаў // Культура. - 2014. - 1 сак. (№ 8). - С. 15.

23. Трафілаў, С. Тварам да сонца: [пра Чэслава Немена] / Сяргей Трафілаў // Культура. - 2009. - 12 верас. (№ 37). - С. 15.

24. Трафілаў, С. Човен Чэслава: [Немен спяваў і на беларускай мове] / Сяргей Трафілаў // Культура. - 2010. - 13 - 19 ліст. (№ 46) - С. 14.

25. Чарнушэвіч, Ал. Цудоўны свет Чэслава Немена: [пра польскага спевака, які нарадзіўся на Гродзеншчыне] / Ал. Чарнушэвіч // Беларускі час. - 2012. - 22 июня (№ 25). - С. 21.

26. Чэслаў Немен. Чеслав Немен. Czeslaw Niemen : Яго жыццё - музыка. Его жизнь - музыка. On do konca był oddany muzyce / аўт. тэкста Г.С. Мацюк. - Гродна, 2010.

27. Шаповалов, Ан. Сын Немена и Вислы: [о Чеславе Немене] / Ан. Шаповалов // Союз (Прилож. к газ. Беларусь сегодня). - 2008. - 24 янв. (№ 14). - С. 8.

28. Шаранговіч, Н. Ад роднай хаты Чэслава Немена: [знакаміты польскі спявак, урадженец Беларусі] / Н. Шаранговіч // Культура. - 2005. - 12 - 18 лют. - С. 5.

29. Шишагин, Н. Чэслаў Немен у маім жыцці: [спявак і кампазітар, урадженец Гродзеншчыны] // Культура. - 2004. - № 20. - С. 15.

Ушанаванне памяці Чэслава Немена

30. Балвановіч, М. Старыя Васілішкі. Новыя творы. Чэславу Немену прысвячаецца / М. Балвановіч // Гродзенская праўда. - 2006. - 13 июля. - С. 8.

31. Бібікава, А. Слава Чэслава / А. Бібікава // Гродзенская праўда. - 2011. - 16 лют. - С. 7.

32. Бібікава, А. Слава Чэслава / А. Бібікава // Гродзенская праўда. - 2011. - 23 лют. - С. 3.

33. Бибикова, А. Дивный мир Чеслава Немена: [о творческом вечере памяти музыканта, певца Чеслава Немена (Выджицкого) в Гродненском областном драмтеатре] / А. Бибикова // Гродзенская праўда. - 2010. - 24 лют. (№ 21). - С. 9.

34. Бибикова, А. Дивный мир Чеслава Немена: [о творческом вечере памяти музыканта, певца Чеслава Немена (Выджицкого) в Гродненском областном драмтеатре] / А. Бибикова // Гродзенская праўда. - 2010. - 8 снеж. (№ 189-190).

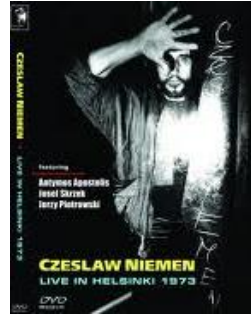
35. Бибикова, А. Знак признания: [о праздновании 75-летия со дня рождения польского певца и композитора Чеслава Немена (1939, д. Ст. Василишки Шчуч. р-на - 2004) на его родине] / Алла Бибикова; фото // Гродзенская праўда. - 2014. - 20 лют. - С. 8.

36. Бибикова, А. "Неменские" встречи / А. Бибикова // Гродзенская праўда. - 2011. - 19 сак. - С. 1, 3.

37. Бибикова, А. Чеслав Немен объединил поколения: [о вечере, посвященном памяти Ч. Немена, в Гродненском областном драматическом театре] / А. Бибикова // Дзянніца. - 2010. - 2 сак. - С. 5.

38. Bobko, L. Cos, co kocham najwiecej: [pra koncert pamieci Czeslawia niemena w Grodzienskim Obwodowym Teatrze Dramatycznym] / L. Bobko // Glos znad Niemna (Гродно). - 2010. - 26 lut. - S. 1, 2.

39. Жалкоўскі, А. Чэслаў Немен: у песнях і ўспамінах / А. Жалкоўскі // Гродзенская праўда. - 2005. - 27 студз. - С. 2.

40. 75 гадоў з дня нараджэння Чэслава Немена: пра вечарыну да юбілею знакамітага польскага спевака, музыканта, кампазітара ў Мінску] // Наша слова. - 2014. - 19 лют. - С. 1.

41. Стопка, И. Скамейка Немена. Скамейка для души: [о польском певце Чеславе Немене] / И. Стопка // Дзянніца. - 2011. - 31 мая. - С. 3.

42. Трафілаў, С. Блюз на аргане Немена: [пра Чэслава Немена] / Сяргей Трафілаў // Культура. - 2013. - 1 лют. (№ 5). - С. 14.

Нашчадкі Чэслава Немена

43. Бибикина, А. Над Неманом звучал Немен: [о концерте Натальи Немен, дочери польского певца Чеслава Немена, в Гродно] / Алла Бибикина; фото // Гродзенская праўда. - 2013. - 11 снеж. - С. 31.

44. Свірын, І. Права на земляка, або Чаму пані М. сказала "Не!": [пра візіт у Старыя Васілішкі ўдавы і дачкі Чэслава Немена Малгажаты і Наталлі] / І. Свірын // Культура. - 2013. - 21 снеж. (№ 51). - С. 4-5.

45. Свірын, І. Таксама Немен: [пра канцэрт у Гродне дачкі польскага спевака Чэслава Немена Наталлі] / І. Свірын // Культура. - 2013. - 14 снеж. (№ 50). - С. 9.

46. Харэвіч, М. Немены над Нёманам: [пра наведванне Наталлі і Малгажаты Немен, дачкі і ўдавы польскага спявака Чэслава Немена, Гродна і в. Ст. Васілішкі] / Марына Харэвіч; фота // Вечерний Гродно. - 2013. - 11 дек. - С. 3.

Немен ў музейным інтэр'еры

47. Бібікава, А. "Ёсць такі дом далёка-далёка": [да 70-годдзя з дня нараджэння польскага спевака і

кампазітара Чэслава Немена] / А. Бібікава // Дзянніца. - 2009. - 17 лют. - С. 4-5.

48. Бибикова, А. "Есть такой дом далеко-далеко...": [о польском певце и композиторе Чеславе Немене] / А. Бибикова // Воранаўская газета. - 2009. - 28 лют. - С. 5.

49. Бибикова, А. "Есть такой дом далеко-далеко...": [о польском певце и композиторе Чеславе Немене] / А. Бибикова // Народная газета. -

2006. - 4 ліп. - С. 7.

50. Бибикова, А. "Есть такой дом далеко-далеко...": [о польском певце Чеславе Немене] / А. Бибикова // Перспектива. - 2007. - 15 лют. (№ 13). - С. 19.

51. Бибикова, А. Неменское местечко [о доме-музее польского музыканта Чеслава Немена в д. Ст. Василишки Щуч. р-на] / А. Бибикова // Гродзенская праўда. - 2011. - 11 мая. - С. 9.

52. Каб зноў пайшоў гадзіннік часу: [у Старых Васілішках ствараецца музей Чэслава Немена] // Народная газета. - 2010. - 28 верас. (№ 184). - С. 6.

53. Лебедь, Е. Найти музей Чеслава Немена можно разве что из космоса: [о доме-музее польского рок-музыканта и композитора в д. Ст. Василишки Щуч. р-на] / Евгений Лебедь; фото // Вечерний Гродно. - 2013. - 2 окт. - С. 8.

54. Островцова, И. Домик без адреса: [про дом-музей Чеслава Немена] / И. Островцова // Вечерний Гродно. - 2009. - 4 марта. - С. 2,9.

55. Сцяпанчанка, Г. А музыка гучыць...: [пра клуб-музей польскага музыканта Чэслава Немена ў Старых Васілішках Шчуч. р-на] / Ганна Сцяпанчанка // Краязнаўчая газета. - 2012. - № 24. - С. 5.

56. Трафілаў, С. Гісторыя аднаго... (не)партнёрства: [бізнесмен С. Філіпаў аб стварэнні Музея Чэслава Немена ў Старых Васілішках Шчучынскага раёна] // *Культура*. - 2012. - № 11. - С. 4-5.

57. Трафілаў, С. "Імправізацыі" ў яблынях: [пра Дом-музей Чэслава Немена ў Старых Васілішках] / Сяргей Трафілаў // *Культура*. - 2011. - 27 жн. - С. 14.

58. Чарнякевіч, Ю. Як "разгарнуцца" на 300 тысяч?: [культура Шчучыншчыны. Клуб-музей Чэслава Немена] / Ю. Чарнякевіч // *Культура*. - 2012. - 8 снеж. (№ 49). - С. 4.

59. Чэславу Немену посвящена выстаўка в Гродно [в Доме-музее Максима Богдановича] // *Бераставіцкая газета*. - 2007. - 21 сак. - С. 7.

Вобраз Чэслава Немена ў мастацтве

60. Бібікава, А. Чэслаў Немен глядзіць з партрэта: [пра выставу "Твары роднай гісторыі" мастака А. Рэшэтнікава на радзіме Чэслава Немена] / А. Бібікава // *Гродзенская праўда*. - 2012. - 17 кастр. - С. 8.

61. Бибикова, А. Памяти великого музыканта: [о документальном фильме "Чеслав Немен" Евгениуша Шпаковского] / А. Бибикова // *Милицейский вестник*. - 2008. - 24 апр. - С. 23.

62. Загідуліна, М. Памяці Чэслава Немена: [пра мастацкую выстаўку, прысвечаную польскаму спеваку Ч. Немену] / М. Загідуліна // *Культура*. - 2006. - 21-27 кастр. (№ 42). - С. 7.

63. Мытько, О. Родом из Беларуси: [о документальном фильме "Гэты дзіўны свет", посвященном Чэславу Немену] / О. Мытько // *7 дней*. - 2009. - 26 нояб. - С. 11.

64. Савіна, В. Сад Немена з ініцыятывай: [гутарка са сцэнарыстам В. Савінай і яе праекце "Гэты дзіўны свет"]

пра Ч. Немена] / гутарыла Е. Попова // Культура. - 2011. - 4 чэрв. (№ 23). - С. 11.

Электронныя рэсурсы

65. Композитор Чеслав Немен [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://muslib.ru/Czeslaw+Niemen_b972/#axzz2yNolSEcf. – 27.02.2014.

66. Чэслаў Немен. Вікіпедыя: свабодная энцыклапедыя. Біяграфічныя звесткі. Творчасць [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: http://be.wikipedia.org/wiki/Немен,_Чеслав. – 27.02.2014.

67. Биография Чеслава Немена. Рок-энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.peoples.ru/art/music/rock/czeslav_niemen/. – 27.02.2014.

68. Панек, В. Чеслав Немен: главы из книги [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rezultat.atknet.ru/articles/?169>. – 27.02.2014.

69. Чеслав Немен. Биография [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.russianlyrics.com/name/czeslav-niemen/>. – 27.02.2014.

70. Чеслав Немен. Биографии, мемуары, истории: народный биографический справочник [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://eternaltown.com.ua/>. – 27.02.2014.

“Зорны шлях Чэслава Немена”

Бібліяграфічны спіс літаратуры
да 75-годдзя Чэслава Немена

На беларускай і рускай мовах

Складальнік: Крачко Д.У.

Рэдактар: Ілюшына І.М.

Адказны за выпуск: Камарова М.А.

Тыраж: 6 экз.

